

ОЦІНКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНДУСТРІЙ 4.0 ТА 5.0¹

Вступ. Сучасна трансформація глобальної промисловості зумовлена глибокими структурними й технологічними зрушеннями, які дістали назву Четвертої та П'ятої промислових революцій (Індустрії 4.0 та 5.0). Їх сутність полягає у переході від масового виробництва до цифрово керованих, мережевих, стійких і людиноцентричних моделей розвитку, у межах яких ключову роль відіграють інновації, дані, штучний інтелект, роботизація, автоматизація, «зелені» технології та синергія людини і машини. Як засвідчують доповіді серії Industrial Development Report ЮНІДО, сучасний етап індустріального розвитку характеризується посиленням ролі цифрових технологій, переходом до низьковуглецевих моделей виробництва та зростанням глобальних технологічних дисбалансів, що формує нові вимоги до державної промислової політики та інституційного забезпечення індустріальної трансформації². Для України імплементація цих принципів є не лише напрямом модернізації промисловості, а й необхідною умовою підвищення її конкурентоспроможності, стійкості та інтеграції до європейського економічного простору.

Водночас чинна нормативно-правова база державної промислової політики України формувалася переважно у 1990-2010-х роках і значною мірою відображає логіку індустріальної парадигми 3.0, орієнтованої на підтримку капіталомістких галузей і застосування фіскальних стимулів без належного врахування цифровізації, розвитку інноваційних екосистем, людського потенціалу та екологічної ефективності. Унаслідок цього виникає розрив між сучасними викликами промислового розвитку та чинним нормативним забезпеченням, що знижує дієвість державної політики, посилює фрагментарність регуляторного середовища та ускладнює гармонізацію національ-

ного законодавства з правом і політиками Європейського Союзу. Як свідчить сучасна політика ЄС, зокрема ініціативи EU Industrial Strategy³, European Green Deal⁴, Digital Europe Programme⁵ та Net-Zero Industry Act⁶, ключовими орієнтирами розвитку промисловості є поєднання цифрової трансформації, декарбонізації, інноваційного розвитку та стратегічної автономії, що формує нову модель індустріальної політики, засновану на принципах стійкості, технологічного лідерства та людиноцентричності.

За таких умов об'єктивно постає потреба у комплексній оцінці та оновленні нормативно-правових актів, що регулюють сферу державної промислової політики, з урахуванням глобальних технологічних і соціально-економічних трендів. Такий підхід дає змогу визначити ступінь відповідності національної нормативної бази сучасним викликам розвитку, зокрема цифровізації та інтелектуалізації виробництва, переходу до сталих і «зелених» моделей економіки, посилення людиноцентричності, інтеграції інноваційної, освітньої та промислової політик, а також гармонізації з правом і політиками ЄС. Виходячи з цього, оцінювання нормативно-правових актів доцільно здійснювати крізь призму принципів Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0 як узагальненої методологічної рамки, що відображає сучасну логіку технологічного та соціально-економічного розвитку і визначає орієнтири трансформації промислової політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових працях проблематика Індустрії 4.0 та 5.0 розглядається у технологічному, економічному та інституційному вимірах промислової трансформації. Значна увага приділяється процесам інтелектуалізації та цифровізації виробництва [1-3]. Питання розвитку смарт-промисловості та механізмів її стимулювання

¹ Дослідження виконано в межах «Комплексного наукового дослідження щодо актуалізації промислової політики України на принципах Індустрій 4.0 та 5.0» Інституту економіки промисловості НАН України за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної агеєстації.

² Industrial Development Report Series. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). Офіційний вебсайт UNIDO. URL: <https://www.unido.org/publications/industrial-development-report-series> (дата звернення: 16.02.2026).

³ European Commission. An Industrial Strategy for Europe. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_en (дата звернення: 15.02.2026).

⁴ European Commission. The European Green Deal. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення: 11.02.2026).

⁵ European Commission. Digital Europe Programme. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (дата звернення: 11.02.2026).

⁶ European Commission. Net-Zero Industry Act. URL: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/green-deal-industrial-plan/net-zero-industry-act_en (дата звернення: 10.02.2026).

висвітлюються у наукових дослідженнях [4-6], а економіко-математичні підходи до оцінки впровадження передових технологій обґрунтовуються у працях [7-8]. Інституційно-просторові аспекти інвестиційного та промислового розвитку досліджуються у контексті формування нових моделей територіальної та галузевої організації економіки [9-11]. Водночас комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення державної промислової політики з позицій принципів Індустрії 4.0 та 5.0 залишається недостатньо розробленим.

Мета статті – здійснити комплексну оцінку нормативно-правового забезпечення державної промислової політики України та визначити напрями його оновлення відповідно до принципів Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0.

Виклад основного матеріалу. Методологічною основою дослідження є тривимірна аналітична рамка, що дозволяє здійснити системну оцінку відповідності нормативно-правових актів принципам Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0. У межах цього підходу відповідність розглядається не як формальна наявність термінів «цифровізація» чи «інновації», а як інтеграція технологічних, управлінських і соціальних принципів у структуру правового регулювання. Аналіз здійснюється за трьома взаємопов'язаними вимірами – цільовим, регуляторним та інституційно-координаційним, які в сукупності формують основу для інтегральної оцінки готовності державної промислової політики до переходу на нову індустріальну парадигму розвитку.

Цільовий вимір відображає, наскільки принципи Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0 інтегровані у стратегічні орієнтири, пріоритети та цілі нормативного акта. Він передбачає наявність положень, спрямованих на цифрову трансформацію, інноваційний розвиток, енергоефективність, екологізацію виробництва, розвиток людського капіталу та підвищення якості життя. У межах цього виміру оцінюється узгодженість страте-

гічних цілей із європейськими рамками (EU Industrial Strategy, European Green Deal, Digital Europe Programme), орієнтація на довгострокові технологічні трансформації та людиноцентричний характер промислового розвитку.

Регуляторний вимір характеризує наявність практичних механізмів реалізації зазначених принципів у правовій та інституційній практиці. Він охоплює інструменти стимулювання інновацій, цифровізації, досліджень і розробок (R&D) та екологічної модернізації, а також процедури моніторингу й оцінки ефективності політики (KPI, показники результативності, використання відкритих даних). Окрему увагу приділено фінансовим механізмам підтримки, зокрема податковим стимулам, грантовим програмам, державним гарантіям та інструментам публічно-приватного партнерства.

Інституційно-координаційний вимір відображає рівень інституційної спроможності та взаємодії між суб'єктами промислової політики. Він передбачає чітке визначення відповідальних інституцій (центральні органи влади, органи місцевого самоврядування, бізнес, наукові установи та громадські організації), а також наявність механізмів координації між промисловою, інноваційною, освітньою, інвестиційною та екологічною політиками. Важливим елементом є також гармонізація національного регуляторного середовища з правом та політиками Європейського Союзу.

Таким чином, запропонована тривимірна модель формує послідовну логіку оцінювання: цільовий вимір визначає стратегічну спрямованість розвитку, регуляторний – інструменти її реалізації, а інституційно-координаційний – механізми узгодження дій суб'єктів політики. Лише поєднання цих вимірів забезпечує відповідність нормативно-правових актів принципам Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0 і формує основу сучасної державної промислової політики (рис. 1).

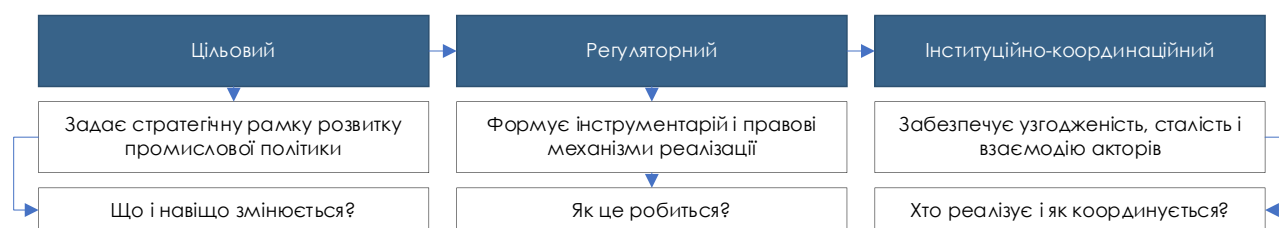

Рис. 1. Взаємозв'язок вимірів відповідності нормативно-правових актів принципам Індустрій 4.0/5.0
Джерело: складено автором.

Для подальшої оцінки та можливого оновлення нормативно-правового забезпечення державної промислової політики було систематизовано основні нормативні документи з урахуванням їх функціональної ролі у регуляторній архітектоніці. У результаті виокремлено чотири функціональні групи актів, кожна з яких виконує окрему роль у формуванні інституційного середовища індустріального розвитку.

1. **Базові програмно-концептуальні акти**, до яких належать документи, що визначають загальні засади, стратегічні цілі та принципи державної промислової політики. Насамперед ідеться про Концепцію державної промислової політики України, затверджену Указом Президента України від 12 лютого 2003 р. № 102/2003¹, проект Закону України «Про засади державної промислової політики» (реєстр. № 11331-д від 30 вересня 2025 р.)², а також постанову

¹ Концепція державної промислової політики України: Указ Президента України від 12 лютого 2003 року № 102/2003. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/102/2003#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

² Про засади державної промислової політики: проект Закону України від 30.09.2025 № 11331-д. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57416> (дата звернення: 11.02.2026).

Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 750 «Деякі питання сприяння впровадженню технологічного підходу «Індустрія 4.0» в Україні»¹.

Зазначені документи формують стратегічне бачення розвитку промисловості, визначають її місце у структурі національної економіки та окреслюють роль держави у стимулюванні технологічної модернізації виробництва. Водночас їх еволюція відображає поступову зміну підходів до державної промислової політики. Якщо Концепція 2003 року була сформована в умовах початку 2000-х років і орієнтувалася передусім на стабілізацію та підтримку базових галузей промисловості, то сучасні стратегічні документи поступово зміщують акцент у бік інноваційного розвитку, цифровізації та технологічного оновлення виробництва. Разом із тим навіть нові рамкові документи поки що лише частково інтегрують принципи цифрової трансформації, декарбонізації, людиноцентричного розвитку та формування інноваційних екосистем, що лежать в основі парадигм Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0.

2. *Суміжне галузеве законодавство у сфері промислового розвитку* – це закони, які створюють правила і умови для реалізації промислової політики. Вони регулюють інвестиційну діяльність, розвиток індустріальних і наукових парків, публічно-приватне партнерство, інновації та інші пов'язані напрями. До цієї групи належать, зокрема, Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII (зі змінами)²; Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 № 5018-VI (зі змінами)³; Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 № 1563-VI (зі змінами)⁴; Закон України «Про публічно-приватне партнерство» від 31.10.2025 № 4510-IX⁵; Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV⁶. Ці акти не є безпосередніми інструментами промислової політики, однак створюють нормативне середовище, в межах якого реалізуються її ключові механізми. Водночас вони формувалися поступово і не завжди узгоджено між собою, що призводить до дублювання функцій і певних суперечностей. Крім того, більшість із них орієнтовані переважно на інвестиційну та інфраструктурну підтримку і не містять чітких критеріїв технологічного рівня, цифровізації чи екологічності виробництва.

3. *Кодекси економічного законодавства* – це базові документи, які визначають загальні правила функціонування економіки та діяльності підприємств. До них належать Господарський кодекс України (2003 р.), Податковий кодекс України (2010 р.)⁷ і Митний кодекс України (2012 р.)⁸. Вони не є спеціальними інструментами промислової політики, однак саме через них формуються загальні умови ведення бізнесу – організаційно-правові засади діяльності, податкові правила та митні режими. У цілому їх логіка спрямована на забезпечення стабільності економічного середовища та адміністрування господарської діяльності. Водночас стимули для розвитку цифровізації, роботизації, досліджень і розробок та екологічної модернізації у цих актах представлені обмежено.

Разом із тим у сучасному законодавстві відбуваються зміни підходів до регулювання економічних відносин. Зокрема, Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX⁹ передбачає відмову від дуалістичної моделі регулювання, яка базується на паралельному застосуванні норм Цивільного та Господарського кодексів, і перехід до єдиної приватноправової моделі. Це може суттєво змінити правила функціонування економіки та має бути враховано при формуванні сучасної нормативно-правової бази промислової політики.

4. *Секторальні стратегії, концепції та державні програми* – це інструменти, через які держава реалізує промислову політику на практиці. Йдеться про галузеві стратегії, державні програми, концепції та фінансові механізми підтримки бізнесу. До них належать, зокрема, програми розвитку переробної промисловості, підтримки виробництва, модернізації окремих секторів, а також ініціатива «Зроблено в Україні» (Made in Ukraine)¹⁰.

Саме через ці інструменти держава безпосередньо впливає на інвестиції, зайнятість, розвиток виробництва та підтримку підприємств, особливо в умовах війни. Водночас більшість таких програм має загальний (горизонтальний) характер і не враховує достатньо рівень цифровізації, екологічні стандарти чи технологічну складність виробництва. У результаті вони переважно виконують стабілізаційну функцію і лише

¹ Щодо сприяння впровадженню технологічного підходу «Індустрія 4.0» в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 750. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.02.2026).

² Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 08.02.2026).

³ Про індустріальні парки: Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> (дата звернення: 11.02.2026).

⁴ Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17> (дата звернення: 11.02.2026).

⁵ Про публічно-приватне партнерство: Закон України від 31.10.2025 № 4510-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#n1065v> (дата звернення: 10.02.2026).

⁶ Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

⁷ Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 11.02.2026).

⁸ Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 16.02.2026).

⁹ Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

¹⁰ Зроблено в Україні: державна політика підтримки українських виробників. Міністерство економіки, довкілля та сільськогосподарства України URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=2ed8e355-81de-49ea-9bdd-ba28db7e0710&lang=uk-UA&title=ZroblenoVUkraini> (дата звернення: 19.02.2026).

частково сприяють глибокій модернізації промисловості.

Таким чином, нормативно-правове поле державної промислової політики є багаторівневим, але водночас фрагментарним: окремі групи актів виконують різні функції – від стратегічного програмування до інструментів реалізації, однак між ними відсутня належна інтеграція, що зумовлює нерівномірну імплементацію принципів Індустрії 4.0 та 5.0.

З огляду на це, подальший аналіз доцільно зосередити на рамкових документах, які формують стратегічні та інституційні засади державної промислової політики. Саме вони визначають довгострокові орієнтири розвитку та відображають еволюцію від відновлювально-галузевої моделі до цифрово-інноваційної та екосистемної парадигми. Ключове місце серед таких документів посідає Концепція державної промислової політики України, затверджена Указом Президента України від 12 лютого 2003 р. № 102/2003¹, що стала першим системним актом, який інституціоналізував модель державного регулювання промисловості у посттрансформаційний період. Її ухвалення було спрямоване на відновлення виробничого потенціалу після кризи 1990-х років, стабілізацію базових галузей, активізацію інвестиційної діяльності та розширення внутрішнього ринку. Водночас Концепція сформувалася в межах класичної індустріальної парадигми, орієнтованої на відтворення та модернізацію наявних виробничих потужностей. Її стратегічна логіка ґрунтувалася переважно на кількісному зростанні та структурній стабілізації, а не на глибинній технологічній трансформації економіки.

З позиції сучасного етапу розвитку документ виявляє низку концептуальних обмежень. Передусім, його *цільова архітектура* зосереджена на відновленні промислового потенціалу без чіткого бачення структурної трансформації, інтеграції у глобальні ланцюги створення доданої вартості та розвитку високотехнологічних виробництв. Відсутні положення щодо цифровізації, автоматизації, розвитку інноваційних екосистем, управління даними, екологічної модернізації та людиноцентричності – тобто ключових складових Індустрії 4.0 та 5.0. Фактично документ репрезентує відновлювально-репродуктивну, а не інноваційно-проривну модель індустріального розвитку, що відповідає логіці попередніх технологічних укладів. Це зумовлює необхідність його переосмислення у межах сучасної технологічної парадигми.

Регуляторний вимір Концепції також характеризується інституційною інерцією: відсутні механізми стимулювання R&D, цифрових технологій, «зелених» інвестицій і трансферу технологій, а також система індикаторів ефективності (КРІ), що ускладнює моніторинг реалізації політики. Додатковим обмеженням є ліквідація частини передбачених виконавчих органів, що спричинило інституційно-координаційний розрив. Крім того, документ не враховує принципів сталого та людиноцентричного розвитку: відсутні положення щодо соціальної відповідальності бізнесу, гідної праці, екологічної безпеки, участі громадян, а також цифрової етики, кібербезпеки та управління

даними. У результаті промисловість розглядається переважно як сукупність галузей, а не як комплексна соціотехнічна система.

Оцінка відповідності Концепції принципам Індустрії 4.0 та 5.0 свідчить про її низьку релевантність у сучасному контексті. Вона не інтегрована в європейські стратегічні рамки (EU Industrial Strategy, Green Deal, Digital Europe, Net-Zero Industry Act) і не узгоджується з положеннями Угоди про асоціацію Україна – ЄС, що знижує її значення як орієнтира державної політики.

Інституційно-координаційний вимір Концепції характеризується фрагментарністю та відсутністю цілісної системи управління промисловим розвитком. У документі не сформовано узгодженого механізму взаємодії між ключовими суб'єктами політики – державними органами, бізнесом, науково-освітнім середовищем і регіонами. Інституційна архітектура має декларативний характер і не передбачає чітко визначених центрів відповідальності, горизонтальної та вертикальної координації, а також механізмів міжвідомчої взаємодії.

Додатковим обмеженням є подальша ліквідація частини визначених у Концепції органів державного управління, що спричинило інституційний розрив і втрату наступності у реалізації політики. У результаті відсутня стійка координаційна платформа, здатна забезпечити інтеграцію індустріальної, інноваційної, регіональної та освітньої політик відповідно до принципів Індустрії 4.0 та 5.0.

У зв'язку з цим актуальним є розроблення нової Концепції державної промислової політики України до 2035 року, яка має визначити стратегічні засади повоєнної трансформації на основі принципів сталості, цифровізації, інноваційності та людиноцентричності. Отже, Концепція 2003 року нині виконує переважно роль історичного орієнтира розвитку промислової політики, відображаючи етап її становлення та фіксуючи розрив між відновлювальною логікою попередніх укладів і вимогами сучасного цифрово-сталого розвитку.

Наступним нормативним кроком, що відображає перехід від загальних декларацій інноваційності до фіксації технологічного вектора промислової трансформації, стало ухвалення постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 № 750 «Щодо сприяння впровадженню технологічного підходу «Індустрія 4.0» в Україні»². Цей документ став першою спробою нормативного закріплення принципів Індустрії 4.0 в системі державної промислової політики. Його ухвалення засвідчило поступовий перехід від загальних декларацій щодо інноваційності до формування інституційних і організаційних передумов цифрової трансформації промисловості.

Постанова передбачає реалізацію комплексу заходів, спрямованих на формування національної екосистеми Індустрії 4.0, розвиток центрів Індустрії 4.0, інтеграцію технологій цифрового виробництва, стимулювання співпраці між державою, науковими установами та бізнесом, а також підтримку цифрових інновацій у промисловості. У цьому контексті доку-

¹ Концепція державної промислової політики України: Указ Президента України від 12 лютого 2003 року № 102/2003. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/102/2003#Text> (дата звернення: 16.02.2026).

² Щодо сприяння впровадженню технологічного підходу «Індустрія 4.0» в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 750. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.02.2026).

мент має концептуально важливе значення як перший державний акт, що безпосередньо фіксує технологічну парадигму Індустрії 4.0 у системі державної політики.

У *цільовому вимірі* постанова демонструє високий рівень відповідності принципам Індустрії 4.0. У ній прямо задекларовано пріоритет цифрової трансформації виробництва, впровадження інтелектуальних технологій, інтеграції науки, освіти та бізнесу, а також формування інноваційної екосистеми. Таким чином, документ визначає стратегічний орієнтир переходу до цифрової індустріальної моделі розвитку. Водночас у ньому обмежено відображено принципи Індустрії 5.0, а саме: відсутня чітка людиноцентрична та соціальна компонента, а також недостатньо розкрито екологічний вимір промислової трансформації. Отже, у цільовому аспекті постанова відповідає принципам Індустрії 4.0, але лише частково узгоджується з парадигмою Індустрії 5.0.

Регуляторна складова документа має переважно програмно-декларативний характер. Постанова не створює нових фінансових інструментів, не передбачає податкових стимулів, не встановлює обов'язкових показників ефективності та не запроваджує механізмів державної підтримки цифрової модернізації підприємств. Фактично вона визначає загальні напрями політики без формування повноцінних операційних інструментів їх реалізації.

В *інституційно-координаційному* вимірі постанова демонструє відносно вищий рівень відповідності принципам Індустрії 4.0. У документі визначено відповідальні центральні органи виконавчої влади, передбачено взаємодію держави, бізнесу та наукового середовища, а також задекларовано екосистемний підхід до розвитку Індустрії 4.0. Водночас відсутній постійний координаційний орган, не сформовано механізмів інтеграції з регіональною політикою та не передбачено цифрової системи моніторингу реалізації заходів. Постанова № 750 є першим нормативним актом, що закріплює технологічну парадигму Індустрії 4.0 у державній політиці України. Вона визначає напрям цифрової трансформації промисловості, проте має переважно концептуальний характер і не містить повноцінної інструментарію реалізації задекларованих цілей.

Серед ключових обмежень документа – відсутність фінансових і податкових стимулів, системи ключових показників ефективності, а також недостатня узгодженість із промисловою та інноваційною політикою і обмежена інституційна координація. У зв'язку з цим доцільним є інтегрування його положень у базове законодавство про промислову політику, розроблення державної програми цифрової трансформації промисловості, запровадження податкових стимулів для інвестицій у технології Індустрії 4.0, грантових програм модернізації підприємств і системи оцінки цифрової зрілості. Важливим кроком також є створення постійного координаційного органу на національному рівні, відповідального за узгодження політики Індустрії 4.0 з іншими напрямками економічного розвитку.

Таким чином, постанова № 750 закріплює напрям цифрової трансформації промисловості, однак

її обмежена інструментальність зумовлює необхідність подальшої інституціоналізації відповідних підходів у системі державної промислової політики.

У цьому контексті подання у 2025 році проекту Закону України «Про засади державної промислової політики» (реєстр. № 11331-д)¹ знаменує перехід до спроби кодифікації цілей, принципів і механізмів державного регулювання промислового розвитку на рівні закону. Документ поки не прийнято, проте він відображає тенденцію до переходу від декларативних концепцій до нормативного закріплення принципів і механізмів промислової політики. Це не перша ініціатива у цій сфері: протягом 2023–2024 років у Верховній Раді України розглядалися кілька альтернативних редакцій (№11331, №11331-1, №11331-2), однак жодна з них не набула статусу закону через відсутність узгодженості положень, обмеженість цифрового компоненту та розрив із європейськими підходами до промислової трансформації. Проект №11331-д має на меті замінити застарілу Концепцію державної промислової політики 2003 року, що втратила актуальність і не відповідає умовам постіндустріальної економіки. У ньому закладено прагнення створити законодавчий каркас для формування, реалізації та моніторингу державної промислової політики, орієнтованої на конкурентоспроможність, технологічну модернізацію та інтеграцію України у глобальні ланцюги вартості.

Законопроект свідчить про помітний поступ у напрямі оновлення нормативно-правової бази. У тексті вперше закріплено такі поняття, як кластер, наукоємне виробництво, зелена промисловість, а також визначено цілі державної підтримки підприємств. Водночас, аналіз показує, що документ переважно спирається на парадигму Індустрії 3.0–4.0, залишаючись поза рамками цілісної концепції цифрової, екологічної та людиноцентричної трансформації, яка нині визначає зміст промислової політики розвинених країн.

У *цільовому вимірі* законопроект демонструє часткову відповідність принципам Індустрії 4.0/5.0. Він орієнтується на модернізацію промисловості, розвиток «зелених» технологій, проте відсутня цілісна стратегічна візія цифрової індустрії, смарт-спеціалізації та інтеграції людського капіталу у виробничі процеси. Цілі визначено в термінах технологічного оновлення, але не у вимірах сталості, інклюзії чи інтелектуалізації економіки, які складають сутність Industry 5.0.

Регуляторний вимір окреслює лише базові інструменти реалізації політики – державну підтримку, промислові кластери, техніко-впроваджувальні зони. Проте у тексті відсутні норми, що стосуються цифрової інфраструктури, R&D, управління промисловими даними, кібербезпеки або формування національної системи показників ефективності (KPI). Відсутність положень про цифрову індустрію чи інтелектуальні технології позбавляє документ сучасного інноваційного імпульсу.

Інституційно-координаційний рівень демонструє формальну визначеність компетенцій органів державної влади, однак без налагоджених механізмів координації з регіональними політиками, науковими установами та органами місцевого самоврядування. У проекті відсутній механізм вертикальної інтеграції державної політики з регіональними стратегіями

¹ Про засади державної промислової політики: проект Закону України від 30.09.2025 № 11331-д. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57416> (дата звернення: 11.02.2026).

розвитку, зокрема у частині смарт-спеціалізації (S3), що значно обмежує його практичну реалізованість.

Ключовими проблемами законопроекту залишаються обмежений цифровий компонент, брак людиноцентричної парадигми та недостатня інтеграція інноваційної політики. Не згадуються такі концепти, як штучний інтелект, Інтернет речей, управління промисловими даними чи технологічний суверенітет. Визначення ключових термінів («галузь промисловості», «кластер», «зелена промисловість») мають декларативний характер і потребують гармонізації з міжнародними класифікаціями OECD та ЄС. Також відсутні норми щодо стимулювання наукових досліджень, промислових лабораторій чи партнерств «освіта – наука – бізнес».

Не менш суттєвим є вакуум цифрової інфраструктури моніторингу. Документ не передбачає створення державної платформи відкритих даних про промислові підприємства, інноваційні кластери або результати державної політики. Відсутність таких інструментів перешкоджає формуванню доказової бази для оцінки результативності політики й гальмує перехід до управління на основі даних (data-driven policy).

З огляду на це, законопроект потребує глибокого доопрацювання. Передусім необхідно розширити його концептуальну рамку, інтегрувавши принципи Індустрій 4.0 та 5.0 – цифровізацію, сталий розвиток, людиноцентричність, технологічний суверенітет і екосистемний підхід. Важливим кроком має стати доповнення розділу «Загальні положення» сучасними дефініціями – цифрова індустрія, штучний інтелект, кібербезпека, промислові дані. Статтю про цілі та завдання державної політики доцільно переглянути, структурувавши її за ієрархічним принципом: стратегічні, операційні та інструментальні цілі, серед яких мають з'явитися цифрова трансформація, розвиток людського капіталу, смарт-спеціалізація та екологічна нейтральність.

Зрештою, нова редакція закону має перетворити промислову політику з набору декларацій на інституційно керовану систему, у якій стратегічне бачення підкріплюється цифровими інструментами моніторингу, прозорими KPI, інтеграцією науки, освіти й бізнесу та орієнтацією на людину як центрального суб'єкта економічної трансформації. У цьому контексті особливого значення набувають ті нормативні акти, що вже започаткували перехід до технологічної парадигми Індустрії 4.0 на рівні державної політики.

Після аналізу базових програмно-концептуальних актів доцільно перейти до суміжного галузевого законодавства у сфері промислового розвитку. Попри формування інституційного каркаса, відповідні нормативно-правові акти характеризуються фрагментарністю та відсутністю єдиної технологічної логіки. Вони орієнтовані переважно на створення інвестиційних та інфраструктурних умов розвитку, проте не інтегрують критерії цифрової зрілості, технологічної складності виробництва, екологічної модернізації та включення до глобальних ланцюгів доданої вартості.

У зв'язку з цим доцільним є їх подальший аналіз з позицій відповідності принципам Індустрій 4.0 та 5.0. Зокрема, Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ (зі змінами)¹ є базовим нормативним актом, що визначає загальні правові, економічні та організаційні засади здійснення інвестицій на території держави. Документ закріплює принципи рівності суб'єктів інвестування, гарантії захисту інвестицій, джерела фінансування та форми державного регулювання. Водночас його регуляторна логіка сформувалася в умовах трансформаційної економіки початку 1990-х років і зорієнтована переважно на створення загальних гарантій інвестування, а не на селективну підтримку технологічної модернізації промисловості.

У *цільовому* вимірі закон формувався в умовах переходу до ринкової економіки, що зумовило його орієнтацію на забезпечення макроекономічної стабільності та створення базових гарантій для інвесторів. Водночас у ньому відсутні механізми технологічної селективності, не визначено пріоритетів цифрової чи зеленої модернізації виробництва, а також не інтегровано принципів Індустрій 4.0/5.0. У *регуляторному вимірі* закон передбачає універсальні форми інвестування, проте не містить інструментів стимулювання досліджень і розробок (R&D), підтримки високотехнологічних виробництв або диференціації інвестицій за рівнем технологічної складності. В *інституційно-координаційному* аспекті він має загальнорамковий характер і не забезпечує інтеграції інвестиційної політики з інноваційною та промисловою, що знижує його відповідність сучасним принципам технологічної трансформації.

Закон України «Про індустриальні парки» від 21.06.2012 № 5018-VI (зі змінами)² визначає правові та організаційні засади створення індустриальних парків як інструменту просторової індустриалізації, залучення інвестицій та створення робочих місць. Після внесення змін у 2021-2023 рр. законодавство було суттєво посилено шляхом запровадження механізмів державного співфінансування інфраструктури, податкових і митних стимулів та компенсаційних інструментів.

У *цільовому* вимірі цей акт орієнтований на розвиток переробної промисловості та регіональну індустриалізацію, однак не встановлює чітких технологічних пріоритетів і не містить імперативних вимог щодо цифрової трансформації чи екологічної модернізації виробництва. У *регуляторному* вимірі закон є одним із найбільш інструментально насичених у промисловій сфері, проте ці інструменти мають переважно інфраструктурно-фіскальний характер. В *інституційно-координаційному* аспекті він формує передумови кластерної взаємодії між державою, органами місцевого самоврядування та бізнесом, однак не інтегрує системно наукові установи та інноваційні структури.

Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 № 1563-VI (зі змінами)³ спрямований на комерціалізацію результатів наукових досліджень та інтеграцію науки і виробництва. У *цільовому* вимірі

¹ Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 11.02.2026).

² Про індустриальні парки: Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> (дата звернення: 11.02.2026).

³ Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17> (дата звернення: 14.02.2026).

він загалом відповідає принципам Індустрії 4.0, орієнтуючись на розвиток інноваційної інфраструктури та трансфер технологій. Водночас у *регуляторному* вимірі інструментарій залишається обмеженим: відсутність дієвих фінансових стимулів і податкових преференцій знижує практичний потенціал реалізації задекларованих цілей. В *інституційно-координаційному* вимірі закон формує модель взаємодії «університет – бізнес», однак не забезпечує її належної інтеграції з індустріальними парками та ширшою системою державної промислової політики.

Закон України «Про публічно-приватне партнерство» від 31.10.2025 № 4510-IX¹ визначає правові засади реалізації довгострокових інфраструктурних та інвестиційних проєктів. У *цільовому* вимірі він орієнтований на залучення приватного капіталу, однак не передбачає технологічної селективності та не інтегрує принципів цифрової й екологічної трансформації. У *регуляторному* вимірі інструментарій зосереджений на процедурах підготовки проєктів, конкурсному відборі та розподілі ризиків, без спеціалізації на інноваційних і високотехнологічних напрямках. В *інституційно-координаційному* вимірі закон формує модель взаємодії «державна – бізнес», проте не передбачає повноцінного залучення наукових установ як суб'єктів партнерства, що обмежує можливості інтеграції інноваційної складової у реалізацію проєктів.

Найбільш концептуально оновленим актом у цій групі є Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV (зі змінами)². Водночас у 2026 році Верховною Радою України прийнято Постанову від 11.02.2026 № 4781-IX «Про прийняття за основу проєкту Закону України про підтримку та розвиток інноваційної діяльності»³, що свідчить про намір системного оновлення нормативно-правової бази у цій сфері. У *цільовому* вимірі запропонований законопроект формує логіку розвитку інноваційної економіки, орієнтованої на підтримку досліджень та розробок, розвиток технологічних екосистем та інтеграцію до європейського інноваційного простору. У *регуляторному* вимірі передбачається впровадження сучасних інструментів державної підтримки, зокрема інноваційних грантів, ваучерів та механізмів залучення інвестицій. В *інституційно-координаційному* вимірі законопроект орієнтований на формування екосистемної моделі взаємодії «державна – наука – бізнес – інвестори» та розмежування повноважень між ключовими органами державної влади, що має посилити узгодженість інноваційної політики

Узагальнюючи, суміжні галузеві закони формують нормативну основу інвестиційної, інноваційної та інфраструктурної складових промислової політики. Проте їх еволюція відбувалася фрагментарно, без єдиного концептуального каркасу технологічної

трансформації. Більшість актів відображає підходи попередніх індустріальних парадигм і лише частково інтегрує принципи Індустрії 4.0, тоді як системна імплементація принципів Індустрії 5.0 залишається незавершеною. У межах тривимірної аналітичної рамки це свідчить про необхідність формування інтегрованого законодавчого каркасу, який забезпечить синхронізацію інвестиційних, інноваційних та виробничих механізмів у межах цілісної технологічної екосистеми державної промислової політики.

Наступним етапом дослідження є аналіз кодифікованих актів, що визначають базові умови функціонування економічної системи. Якщо галузеве законодавство окреслює інструменти реалізації промислової політики, то податкове, митне та господарське регулювання формує універсальні правила економічної діяльності. Ці акти встановлюють фіскальні умови, режими зовнішньоекономічних операцій та організаційно-правові засади діяльності суб'єктів господарювання, істотно впливаючи на інвестиційну активність і можливості технологічної модернізації. До третьої групи належать кодифіковані акти, зокрема: Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI⁴, Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI⁵, Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 09.01.2025 № 4196-IX⁶, який передбачає відмову від дуалістичної моделі регулювання та скасування Господарського кодексу України, формуючи передумови переходу до єдиної приватноправової моделі.

Водночас їх регуляторна логіка має переважно універсальний, адміністративно-фіскальний характер і сформована в межах попередніх індустріальних парадигм. У цих актах відсутні системні орієнтири цифрової модернізації, декарбонізації та розвитку технологічних екосистем, що обмежує їхню роль як драйверів переходу до Індустрії 4.0 та 5.0. Отже, ця група формує нормативну основу функціонування економіки, але не визначає траєкторію індустріальної трансформації. Її модернізація через інтеграцію фіскальної, митної та корпоративної політики з цілями промислового розвитку є необхідною умовою формування цілісного законодавчого каркасу. У цьому контексті доцільно звернутися до Податкового кодексу України як ключового акта фіскальної кодифікації. Його ухвалення у 2010 році забезпечило систематизацію податкового законодавства, уніфікацію норм і формування більш передбачуваного середовища для здійснення господарської діяльності.

Водночас цільова логіка Кодексу має переважно фіскальний характер і не орієнтована на селективне стимулювання технологічної модернізації виробниц-

¹ Про публічно-приватне партнерство: Закон України від 31.10.2025 № 4510-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#n1065v> (дата звернення: 14.02.2026).

² Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

³ Про прийняття за основу проєкту Закону України про підтримку та розвиток інноваційної діяльності: Постанова Верховної Ради України від 11.02.2026 № 4781-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4781-20#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

⁴ Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 16.02.2026).

⁵ Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 14.02.2026).

⁶ Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

тва. У *цільовому* вимірі документ не містить орієнтирів цифрової трансформації промисловості, декарбонізації виробництва чи розвитку людського капіталу як чинника технологічного оновлення, що свідчить про його обмежену відповідність принципам Індустрій 4.0 та 5.0.

У *регуляторному* аспекті Податковий кодекс встановлює загальну систему податків і зборів та окремі пільгові режими, проте не формує цілісних механізмів стимулювання досліджень і розробок, роботизації, автоматизації виробництва або впровадження цифрових технологій. Спеціальні режими для індустриальних парків чи окремих інвестиційних проєктів були запроваджені через інші нормативні акти і не інтегровані системно у податкову архітектуру. У результаті регуляторний потенціал Кодексу має універсальний характер і не виконує функції технологічного стимулятора.

В *інституційно-координаційному* вимірі Податковий кодекс регламентує повноваження податкових органів та процедури адміністрування, однак не передбачає інтеграції податкових інструментів із промисловою чи інноваційною політикою та не формує партнерських механізмів взаємодії «держава – бізнес – наука». Таким чином, у межах тривимірної аналітичної рамки він виконує базову фіскальну функцію, але не виступає інструментом сучасної індустриальної політики.

Подібну логіку демонструє і Митний кодекс України (2012 р.), прийняття якого стало важливим кроком гармонізації національного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами. Кодекс визначає правові засади переміщення товарів через митний кордон, порядок тарифного і нетарифного регулювання, а також механізми митного контролю. Його ключовими завданнями стали спрощення процедур зовнішньоекономічної діяльності, підвищення прозорості митного адміністрування та забезпечення контролю за товаропотоками. У *цільовому* вимірі Митний кодекс має торговельно-адміністративну спрямованість і не містить стратегічних орієнтирів індустриального розвитку або технологічної модернізації. У документі не визначено пріоритетів імпорту високотехнологічного обладнання, механізмів стимулювання технологічного трансферу чи інструментів підтримки «зеленої» трансформації. У *регуляторному* вимірі Кодекс встановлює митні режими та окремі пільги, однак вони мають універсальний характер і не пов'язані з технологічними пріоритетами або інноваційними кластерами. В *інституційно-координаційному аспекті* митна політика функціонує як автономний механізм адміністрування зовнішньої торгівлі, не інтегрований системно з індустриальною чи інноваційною політикою. У цьому сенсі Митний кодекс також не виконує функції інструмента індустриальної трансформації.

Суттєві зміни у правовому середовищі господарської діяльності пов'язані з прийняттям Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 9 січня 2025 р. № 4196-IX¹, яким передбачено відмову від дуалістичної моделі регулювання економічних відносин і скасування Господарського кодексу Укра-

їни. Закон визначає особливості правового статусу юридичних осіб у перехідний період та механізми трансформації окремих організаційно-правових форм, формуючи передумови переходу до єдиної приватно-правової моделі регулювання господарської діяльності.

У межах тривимірної аналітичної рамки цей крок має насамперед інституційно-системне значення. Він спрямований на усунення колізій між цивільним і господарським законодавством, підвищення передбачуваності корпоративного середовища та гармонізацію правового поля з європейськими стандартами. Водночас Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» не містить прямих механізмів стимулювання технологічної або індустриальної модернізації та має переважно структурно-правовий характер.

Таким чином, базові Кодекси податкового й митного законодавства виконують універсальні фіскально-адміністративні функції та залишаються відносно ізольованими від стратегічних цілей сучасної промислової політики. Вони не формують системних орієнтирів цифрової чи «зеленої» трансформації, не забезпечують інструментів стимулювання технологічного розвитку й не інтегровані у ширші інноваційні екосистеми. Разом із тим трансформація господарського законодавства створює інституційні передумови для формування більш узгодженого правового середовища економічної діяльності. Це відкриває можливість для подальшої модернізації Кодексів у напрямі інтеграції фіскальної, митної та корпоративної політики з цілями державної промислової трансформації відповідно до принципів Індустрій 4.0 та 5.0.

Отже, Кодекси податкового, митного та господарського законодавства формують загальне інституційне тло економічної діяльності. Вони створюють нормативну основу функціонування підприємств і реалізації інвестиційних проєктів, проте не визначають безпосередньо траєкторію індустриального розвитку та технологічної модернізації економіки.

Секторальні стратегії, концепції та державні програми реалізації промислової політики належать до середньо- та короткострокових інструментів реалізації державної промислової політики, що втілюються у формі галузевих стратегій, концепцій, державних цільових програм і фінансово-кредитних механізмів підтримки. Саме на цьому рівні стратегічні орієнтири економічної політики набувають операційного змісту та конкретизуються у вигляді програм розвитку окремих секторів економіки, інфраструктурних механізмів, фінансових стимулів і ресурсних рішень.

Програмний рівень державної політики виконує ключову функцію трансформації стратегічних установок у практичні інструменти економічного регулювання. Якщо рамкові законодавчі акти визначають загальні принципи та інституційні засади промислового розвитку, то саме державні програми забезпечують безпосередній вплив на інвестиційну активність, структуру виробництва, зайнятість та розвиток підприємництва.

¹ Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

Особливого значення цей рівень економічної політики набув після 2022 року, коли державні програми стали одним із основних інструментів стабілізації економіки, підтримки виробничого сектору та збереження економічної активності в умовах воєнних викликів. Через програмні механізми реалізуються пріоритети економічного відновлення, локалізації виробництва, мобілізації інвестицій та розвитку національного підприємництва.

Водночас аналіз програмного рівня державної промислової політики свідчить, що більшість інструментів підтримки має переважно горизонтальний характер і спрямована насамперед на фінансову стабілізацію та підтримку виробничої активності. При цьому критерії технологічної модернізації, цифрової трансформації виробництва, екологічної ефективності та розвитку інноваційних екосистем поки що інтегровані в програмні механізми лише частково. У результаті програмні інструменти виконують важливу стабілізаційну та відновлювальну функцію, однак їхній потенціал як механізму структурної та технологічної трансформації промисловості залишається обмеженим. Це зумовлює потребу вдосконалення програмної архітектури державної промислової політики шляхом посилення технологічної селективності інструментів підтримки, запровадження цифрових і «зелених» показників ефективності та інтеграції з інноваційною і науково-технологічною політикою.

Подальший аналіз доцільно зосередити на програмних ініціативах і секторальних стратегіях, що формують сучасну конфігурацію державної підтримки промислового розвитку. Серед них особливе місце посідають комплексні ініціативи стимулювання національного виробництва, зокрема ініціатива «Зроблено в Україні» (Made in Ukraine)¹, започаткована у 2024 році. Ця ініціатива не є окремою державною програмою у класичному нормативному розумінні, а виступає інтеграційною платформою, спрямованою на консолідацію фінансово-кредитних, інвестиційних та інфраструктурних інструментів підтримки підприємництва в межах єдиного управлінського контуру. У *цільовому* вимірі ініціатива «Зроблено в Україні» спрямована на стимулювання розвитку національного виробництва, передусім у секторі переробної промисловості, а також на розширення внутрішньої доданої вартості та підтримку зайнятості. Її стратегічна логіка полягає у формуванні стійкого внутрішнього попиту на продукцію українського виробництва, посиленні економічної самодостатності та зменшенні залежності від імпорту. У макроекономічному вимірі ініціатива орієнтована на відновлення виробничого потенціалу, стимулювання інвестиційної активності та підвищення економічної стійкості держави в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій. Водночас технологічна складова промислового розвитку – цифровізація виробництва, розвиток інноваційних екосистем і декарбонізація – у цільових орієнтирах ініціативи поки що відіграє другорядну роль. У *регуляторному* вимірі ініціатива об'єднує комплекс фінансових, інвестиційних та інфраструктурних механізмів державної підтримки підприємства. Вона інтегрує різні інструменти стимулювання виробництва, зокрема програми доступного кредиту-

вання, механізми підтримки внутрішнього виробництва, інвестиційні стимули та заходи з розвитку підприємництва. Така інструментальна насиченість дозволяє забезпечувати стабілізаційний і відновлювальний ефект для економіки, сприяючи збереженню виробничої активності в умовах воєнних викликів. Водночас більшість регуляторних механізмів має універсальний, горизонтальний характер і не містить чітко визначених критеріїв технологічної складності виробництва, цифрової зрілості підприємств або екологічної модернізації. В *інституційно-координаційному* вимірі ініціатива «Зроблено в Україні» виконує функцію платформи узгодження державних інструментів підтримки виробництва та координації взаємодії між органами влади, бізнесом і фінансовими інституціями. Вона спрямована на систематизацію існуючих механізмів економічної політики та підвищення узгодженості їх застосування. Водночас інституційна архітектура цієї ініціативи має переважно координаційно-комунікаційний характер і не передбачає створення спеціалізованого органу стратегічного управління промисловою трансформацією. Крім того, взаємодія з науковою та інноваційною інфраструктурою поки що залишається обмеженою, що стримує формування повноцінної моделі співпраці «держава – бізнес – наука».

Таким чином, ініціатива «Зроблено в Україні» стала важливим етапом систематизації інструментів підтримки національного виробництва та консолідації державної економічної політики. Водночас її трансформаційний потенціал у контексті переходу до парадигми Індустрій 4.0 та 5.0 потребує подальшого посилення, зокрема шляхом запровадження технологічної селективності програмної підтримки, формування системи цифрових і «зелених» показників ефективності та глибшої інтеграції з науково-інноваційними екосистемами.

Розгляд цієї ініціативи дозволяє ширше оцінити особливості формування секторального програмного рівня державної промислової політики, еволюція якого відображає зміну економічних умов, пріоритетів державного регулювання та стратегічних орієнтирів розвитку економіки. Зокрема, початок 2000-х років характеризувався ухваленням концепцій стабілізації та реструктуризації базових галузей, орієнтованих на подолання кризових явищ трансформаційного періоду. У 2008-2012 рр. спостерігалася активізація програм модернізації окремих виробництв, переважно з фокусом на оновлення основних фондів і збереження виробничих потужностей. Після 2015 р. поступово посилювався компонент гармонізації із європейськими стандартами, зокрема у сферах енергетики, технічного регулювання та конкурентної політики. Натомість після 2022 року домінуючою стала логіка відновлення, безпеки та економічної стійкості, що зумовило зміщення акцентів від довгострокових технологічних програм до антикризових і стабілізаційних інструментів.

На відміну від базових стратегічних документів, секторальні програми мають більш прикладний характер, однак їх технологічна глибина, інструментальна насиченість та інституційна інтегрованість істотно варіюються. У межах тривимірної аналітичної рамки

¹ Зроблено в Україні: державна політика підтримки українських виробників. Міністерство економіки, довідка та сільськогосподарства України URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=2ed8e355-81de-49ea-9bdd-ba28db7e0710&lang=uk-UA&title=ZroblenoVUkraini> (дата звернення: 14.02.2026).

(цільовий, регуляторний, інституційно-координаційний виміри) вони демонструють різний рівень наближення до принципів Індустрії 4.0 та 5.0. Показовим прикладом секторальної політики стабілізаційного типу є вугільна промисловість, де нормативне регулювання історично концентрується на питаннях реструктуризації, фінансового оздоровлення та соціальної підтримки шахтарських територій. Саме цей сектор дозволяє найбільш виразно простежити домінування логіки «утримання функціональності» над логікою технологічної трансформації, що є одним із ключових маркерів обмеженої імплементації принципів Індустрії 4.0/5.0 на галузевому рівні.

Нормативну основу стабілізаційної логіки у вугледобувному секторі формує «Концепція реформування та розвитку вугільної промисловості на період до 2020 року» від 24.05.2017 № 733-р¹, яка прямо орієнтує політику на комплексне розв'язання проблем функціонування галузі та використання її потенціалу для зростання обсягів видобутку, підвищення ефективності й переведення на бездотаційний/самоокупний режим, паралельно декларуючи розв'язання екологічних і соціальних проблем шахтарських територій. Така постановка мети задає переважно «відновлювально-адміністративну» рамку, в якій технологічний перехід виступає засобом підтримання функціональності сектору, а не самостійною траєкторією цифрово-зеленої трансформації. У *цільовому* вимірі документ підпорядковує пріоритети завданням виробничої та фінансової стабілізації (видобуток, ефективність, самоокупність), а соціально-екологічні аспекти радше супроводжують базову паливну логіку. У *регуляторному* вимірі фокус робиться на системних заходах реформування та умовах інвестицій/приватизації, що є типовим для структурної реструктуризації, але не формує «пакета» інструментів цифрової та роботизованої модернізації як окремого policy-stream. В *інституційно-координаційному* вимірі домінує галузеве управління, а міжсекторальна інтеграція з політиками інновацій, регіонального розвитку й людського капіталу не проявляється як ключова конструкція документа (що й пояснює слабку інтеграцію з інструментарієм Індустрії 4.0/5.0).

Водночас еволюція державної політики у вугледобувному секторі не обмежується логікою реструктуризації. Важливим інституційним доповненням стала *Державна цільова програма справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року*, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 18.06.2025 № 711², метою якої визначено реалізацію державної регіональної політики та забезпечення комплексної трансформації вугільних територій шляхом розв'язання економічних, соціальних, житлово-комунальних, екологічних і культурних проблем, що виникають унаслідок скорочення видобутку вугілля та закриття шахт. Програма орієнтована на диверсифікацію місцевої економіки, підтримку

зайнятості, зміцнення людського капіталу та формування умов сталого розвитку територій.

Концептуальні засади цієї політики були закладені у *Концепції Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року* (постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 № 1024, з актуалізаціями у 2025 році)³, яка визначає соціально-економічні механізми адаптації регіонів – диверсифікацію економічної структури, підтримку працівників, розвиток альтернативної зайнятості, модернізацію інфраструктури та заходи соціального розвитку.

У межах тривимірної аналітичної рамки ці документи засвідчують певний зсув у *цільовому* вимірі – від суто виробничо-фінансової стабілізації до акценту на людському капіталі, територіальній стійкості та соціальній адаптації, що частково наближує політику до парадигми Індустрії 5.0. Водночас у *регуляторному* вимірі справедлива трансформація реалізується переважно як інструмент регіональної та соціальної політики без інтеграції системних механізмів технологічної модернізації, цифровізації виробництва чи формування інноваційних кластерів. В *інституційно-координаційному* вимірі спостерігається посилення міжвідомчої взаємодії, однак синхронізація з промисловою та інноваційною політикою залишається обмеженою. Таким чином, справедлива трансформація формує важливий соціально-територіальний компонент модернізації, проте поки що не трансформує вугільний сектор у повноцінний елемент технологічної парадигми Індустрії 4.0/5.0. Вугледобувна галузь репрезентує переважно реструктуризаційно-адаптаційну модель секторальної політики, в якій домінує логіка стабілізації та соціального пом'якшення трансформаційних процесів.

Іншу конфігурацію демонструють галузі з виробничо-технологічною спеціалізацією, де модернізація розглядається як інструмент підвищення конкурентоспроможності та збереження індустріального потенціалу. У цьому контексті показовим є суднобудування, що репрезентує модернізаційно-інноваційний тип секторальної політики.

У суднобудуванні нормативний «стратегічний каркас» задається урядовою «*Стратегією розвитку суднобудування на період до 2020 року*»⁴. У *цільовому* вимірі вона визначає розвиток сектору через державне стимулювання діяльності науково-технічних і проектно-конструкторських організацій та впровадження результатів досліджень, а також через модернізацію і технічне переоснащення виробничих потужностей. У *регуляторному* вимірі модернізація подається як пріоритет, однак рамка не розгортає окремих «цифрових дорожніх карт» (типівих для Індустрії 4.0: цифрові двійники, інтегровані дані/PLM, роботизовані лінії), а радше розглядає інновації через традиційну оптику НДДКР і технічного переоснащення. В *інституційно-координаційному* вимірі підхід перева-

¹ Про схвалення Концепції реформування та розвитку вугільної промисловості на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 733-р. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 13.02.2026).

² Про затвердження Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 18.06.2025 № 711. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/711-2025-%D0%BF> (дата звернення: 11.02.2026).

³ Про схвалення Концепції Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 № 1024. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.02.2026).

⁴ Про схвалення Стратегії розвитку суднобудування на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.05.2009 № 581-р. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/581-2009-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.02.2026).

жно галузевий: держава виступає як стимулятор і нормотворець, а очікувані результати (збереження/розвиток технологій, технічне переоснащення) пов'язані з виробничою конкурентоспроможністю. Також Стратегія фіксує багатоканальність фінансового забезпечення (держбюджет, кошти суб'єктів господарювання, кредити, інвестиційні кошти тощо), що є типовим для модернізаційних програм, але без чітко прописаних механізмів «цифрової селективності» фінансування. У підсумку суднобудування демонструє часткове наближення до Індустрії 4.0 на рівні модернізації виробничих потужностей, проте без інституціоналізації повноцінної цифрової екосистеми «наука – бізнес – інвестори – освіта». Такий формат політики можна охарактеризувати як модернізаційно-технологічний, однак із переважанням традиційної інтерпретації НДДКР та технічного переоснащення над комплексною цифровою трансформацією.

Більш інструментально насичений та програмно структурований підхід демонструє авіаційна промисловість, де технологічний розвиток набуває статусу самоутворюючого пріоритету державної політики. На відміну від суднобудування, де модернізація фіксується як загальна стратегічна настанова, в авіаційному секторі вона деталізується через окрему державну цільову програму з визначеними індикаторами, ресурсним забезпеченням та механізмами моніторингу. «Державна цільова науково-технічна програма розвитку авіаційної промисловості на 2021–2030 роки»¹ демонструє виразні риси технологічної секторальної політики. У цільовому вимірі її мета сформульована як створення умов для інноваційних досліджень і розроблення нових конкурентоспроможних технологій, матеріалів, виробничих процесів та обладнання з орієнтацією на серійне виробництво високотехнологічної авіаційної техніки й експорт. Це наближує документ до логіки Індустрії 4.0 через первинність інновацій і технологій, навіть якщо цифрові виробничі системи не виокремлені в самостійну «цифрову траєкторію». У регуляторному вимірі Програма є деталізованою: вона прямо визначає обсяги та джерела фінансування (держбюджет і інші джерела – інвестиційні/інноваційні фонди, кредити, власні кошти підприємств), що надає їй операційної визначеності. В інституційно-координаційному вимірі встановлено механізми звітності та управління реалізацією: профільне міністерство зобов'язане щороку подавати інформацію про стан виконання Програми, що формує чіткий контур моніторингу – на відміну від багатьох декларативних стратегій.

Підсумково авіаційна промисловість демонструє відносно високий рівень наближення до парадигми Індустрії 4.0. Водночас повна імплементація логіки Індустрії 5.0 потребувала б додаткового посилення людиноцентричних показників (розвиток компетенцій, безпека праці, інклюзія), а також інтеграції принципів стійкості та резильєнтності виробничих і постачальних ланцюгів. Якщо авіаційний сектор репрезентує програмно-інноваційну модель з виразною техноло-

гічною домінантою, то інша конфігурація секторальної політики спостерігається у галузях, орієнтованих передусім на експортну конкурентоспроможність та розширення присутності на зовнішніх ринках. У таких випадках технологічна модернізація розглядається не як самостійна стратегічна траєкторія, а як допоміжний чинник посилення торговельного потенціалу.

Харчова та переробна промисловість у цьому сенсі репрезентує експортно-орієнтовану модель галузевої політики з обмеженою технологічною компонентністю. «Стратегія розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року»² у цільовому вимірі формує насамперед торговельно-експортну логіку: активна присутність на світовому ринку продовольства, забезпечення продовольчої безпеки та нарощування експортного потенціалу. Її основні цілі – конкурентоспроможність продукції, розширення номенклатури експорту, диверсифікація ринків і просування бренду – задають політику переважно в координатах зовнішньоторговельного розвитку, а не промислової цифровізації. У регуляторному вимірі документ містить елемент технологічної риторики – «стимулювання використання інноваційних підходів та технологічних рішень» у виробництві харчової й переробної продукції, однак не розгортає вимірюваних технологічних КРІ цифрового оновлення (цифрова зрілість, автоматизація, інтеграція даних у ланцюгах постачання). Фінансове забезпечення передбачається з держбюджету в межах призначень, міжнародної технічної допомоги та інших джерел, що зберігає гнучкість, але одночасно розмиває технологічну селективність без додаткових критеріїв «цифрово-зеленого» спрямування. В інституційно-координаційному вимірі сильним аспектом є наявність плану заходів і щорічної звітності через профільні органи, тоді як інтеграція з інноваційною та промисловою політикою залишається вторинною. У результаті харчова та переробна галузі демонструють нижчий рівень інституціоналізації принципів Індустрій 4.0/5.0 порівняно з високотехнологічними секторами, зберігаючи переважно торговельно-конкурентну парадигму розвитку.

Таким чином, харчова та переробна промисловість репрезентує експортно-конкурентну модель секторальної політики, у якій технологічна модернізація відіграє допоміжну роль щодо зовнішньоторговельних цілей. Проте поряд із галузями, де цифровізація та інноваційність залишаються вторинними відносно торговельних або виробничих пріоритетів, у державній політиці виокремлюється сектор, у якому трансформаційна логіка набуває системного та довгострокового характеру. Йдеться про енергетику – галузь, де поєднуються індустріальна модернізація, декарбонізація, безпекові імперативи та інфраструктурна стійкість. Саме тут принципи Індустрії 5.0 проявляються не як риторичний елемент, а як структурна основа стратегічного планування. Зокрема, в офіційних документах з енергетики та клімату зазначено, що *Енергетична стратегія на період до 2050 року*³

¹ Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми розвитку авіаційної промисловості на 2021–2030 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 № 951. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/951-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.02.2026).

² Про схвалення Стратегії розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 588-р. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 13.02.2026).

³ Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 17.02.2026).

передбачає досягнення кліматичної нейтральності енергетичного сектору до 2050 року. У *цільовому* вимірі енергетичний сектор демонструє найбільш виразний перехід до логіки Індустрії 5.0, оскільки досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року визначено як стратегічну мету розвитку. Водночас для енергетики як критичної інфраструктури пріоритетного значення набувають стійкість (resilience) та безпека постачання, що узгоджується з принципами відповідальності та системної стійкості, характерними для Індустрії 5.0. У *регуляторному* вимірі стратегія містить конкретизовані індикативні орієнтири щодо надійності та інтеграції відновлюваних джерел енергії: передбачено впровадження високоманеврових потужностей для балансової надійності ОЕС та підтримки інтеграції ВДЕ, визначено кількісні параметри розвитку окремих технологій (ГЕС/ГАЕС, накопичувачі енергії тощо). Одночасно посилюється компонент енергетичної та кіберстійкості: серед цілей стратегії виокремлено забезпечення комплексної захищеності інфраструктурних об'єктів із цільовим показником 100% фізичного, інженерно-технічного та кіберзахисту. В *інституційно-координаційному* вимірі енергетика демонструє відносно сильну міжсекторальну зв'язність – через законодавство про критичну інфраструктуру, кібербезпеку, функціонування енергетичних ринків. Водночас координація з промисловою політикою, зокрема щодо розвитку енергетичного машинобудування та локалізації технологічних ланцюгів, потребує більшої формалізації через інструменти селективної промислової підтримки.

Попри те, що енергетичний сектор демонструє найбільш системне втілення принципів Індустрії 5.0 через декарбонізацію, стійкість та безпеку логіку розвитку, його технологічна трансформація неможлива без належної ресурсної бази. Саме тому наступний рівень аналізу пов'язаний не з окремою виробничою галуззю, а з формуванням сировинної основи сучасної індустріалізації.

Критичні та стратегічні корисні копалини репрезентують ресурсний вимір технологічної трансформації економіки. На відміну від класичних галузевих стратегій, цей напрям впливає на індустріальний розвиток опосередковано – через визначення критеріїв, переліків і процедур доступу до надр. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оновлення Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року та регулювання питань щодо корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення» від 18.12.2024 № 4154-IX¹ закріплює можливість віднесення корисних копалин до стратегічних або критичних залежно від їх значущості для промислового розвитку, економічної безпеки та інноваційно-технологічного укладу, а також пов'язує їх із цілями декарбонізації та екологічної мобільності.

Таким чином, на рівні правових критеріїв інтегрується логіка Індустрії 5.0, що поєднує сталий розвиток, кліматичні орієнтири та індустріальну безпеку.

У *регуляторному* вимірі суттєвим кроком стала інституціоналізація переліків: постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку корисних копалин та компонентів стратегічного і критичного значення та визначення ділянок надр для проведення аукціонів і укладення угод про розподіл продукції» від 14.07.2025 № 845² затверджено відповідні переліки та визначено ділянки надр для аукціонів і угод про розподіл продукції. Це створює передумови для активізації інвестицій через прозорі процедури доступу, однак поки не формує повноцінної моделі «повного циклу» (видобуток – переробка – матеріали – високотехнологічне виробництво). В *інституційно-координаційному* вимірі окреслюються контури міжвідомчої взаємодії між органами, відповідальними за довілля, економічну та інвестиційну політику, а також надрокористування. Водночас формування кластерів типу «наука – переробка – виробництво» залишається декларативним і не підкріплене інструментальними механізмами.

Додатково у 2025 році оприлюднено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку галузей промисловості на основі корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2026–2028 роках»³, що свідчить про перехід від формування переліків до більш прикладної промислової політики. Водночас документ потребує оцінки щодо наявності технологічних КРІ, цифрових інструментів моніторингу та екологічних стандартів, необхідних для інтеграції ресурсної політики у парадигму Індустрії 4.0 та 5.0.

Таким чином, проведений секторальний аналіз засвідчує, що галузевий вимір державної промислової політики України сформувався як багатоплосковий, але структурно розбалансована система. Кожен сектор акумулює власну логіку розвитку – від реструктуризаційної та соціально-адаптаційної до модернізаційної, програмно-інноваційної та декарбонізаційної, – однак відсутність єдиної технологічної рамки зумовлює різний ступінь інтеграції принципів Індустрій 4.0 та 5.0.

Проведений аналіз нормативно-правових актів державної промислової політики України дозволяє перейти до їх узагальнення та порівняльної оцінки з позиції відповідності сучасним технологічним орієнтирам розвитку. З урахуванням секторальної специфіки та функціонального призначення актів сформовано узагальнену матрицю, що відображає рівень інтеграції принципів Індустрій 4.0 та 5.0 у національну систему промислового регулювання. Оцінювання здійснюється за бінарною шкалою: 0 – відсутність відповідності; 1 – наявність відповідності (див. таблицю).

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оновлення Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року та регулювання деяких питань стосовно корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення : Закон України від 18.12.2024 № 4154-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4154-20> (дата звернення: 11.02.2026).

² Про затвердження переліків корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення і переліків ділянок надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та критичного значення, що надаються у користування шляхом проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами та шляхом укладення угод про розподіл продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 845. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/-znachennia-i-perelikiv-dilianok-nadr-rodovushch-korysnyhnoho-znachennia-i-845> (дата звернення: 17.02.2026).

³ Проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку галузей промисловості на основі корисних копалин та компонентів стратегічного та критичного значення та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2026–2028 роках». Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України. 23.10.2025. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/9f13e388-f5d6-447c-aef6-f46b09a98d7a?lang=uk-UA> (дата звернення: 17.02.2026).

Таблиця. Матриця оцінки та оновлення нормативно-правової бази у сфері державної промислової політики

№	Нормативно-правовий акт (НПА)	Рівень відповідності принципам Індустрій 4.0/5.0 (Ц;Р;І)	Змістовна характеристика	Зміст пропозиції щодо змін НПА	Вид регуляторного втручання
1	2	3	4	5	6
1	Концепція державної промислової політики України (2003 р.)	(0;0;0)	Застаріла галузева модель; відсутні цифровізація, зелена трансформація, КРІ та сучасна координаційна архітектура	Розробити нову Концепцію до 2035 р. на засадах сталості, цифровізації, R&D, Industry 4.0/5.0, людиноцентричності	Скасування чинного і прийняття нового акта
2	Постанова КМУ № 750 «Щодо сприяння впровадженню технологічного підходу “Індустрія 4.0”»	(1;0;1)	Формує цифровий вектор модернізації та екосистемний підхід, але має переважно декларативний характер і не містить фінансових інструментів	Інтегрувати положення у базове законодавство та державну програму цифрової трансформації промисловості; додати КРІ, стимули і координаційний орган	Оновлення постанови та імплементація через державну програму
3	Законопроект № 11331-д «Про засади державної промислової політики»	(1;0;1)	Формує рамку промислової політики, але слабо інтегрує цифрову індустрію, S3, людський капітал, AI, промислові дані та механізми моніторингу	Доповнити блоками цифрової індустрії, смарт-спеціалізації, технологічного суверенітету, науки-бізнесу-освіти та data-driven governance	Суттєве доопрацювання законопроекту та його подальше прийняття
4	Закон України «Про інвестиційну діяльність»	(0;0;0)	Орієнтація на загальні гарантії інвестування без технологічної селективності, R&D та зеленої модернізації	Оновити з урахуванням підтримки технологічних інвестицій, R&D, високотехнологічних виробництв і зеленої трансформації	Комплексний перегляд і внесення змін до закону
5	Закон України «Про індустриальні парки»	(0;1;0)	Створює індустриальну інфраструктуру та має інструментальну насиченість, але без чітких цифрових і ESG-орієнтирів	Включити вимоги щодо смарт-виробництва, екологічної модернізації, інтеграції з інноваційними структурами	Внесення поправок до окремих статей
6	Закон України «Про наукові парки»	(1;0;0)	Підтримує трансфер технологій та інновації, однак слабо інтегрований із промисловою політикою та індустриальними парками	Посилити інтеграцію з промисловими інноваційними кластерами, передбачити стимули комерціалізації розробок	Внесення поправок до окремих статей
7	Закон України «Про публічно-приватне партнерство»	(0;1;0)	Сфокусований на інфраструктурних та інвестиційних проектах без технологічної селективності	Розширити на інноваційні, високотехнологічні та green-tech проекти, передбачити участь науки як суб'єкта партнерства	Розширення сфери застосування шляхом внесення змін
8	Податковий кодекс України	(0;0;0)	Відсутні системні стимули для R&D, роботизації, цифровізації й зеленої модернізації	Запровадити податкові стимули для інноваційних виробництв, R&D, автоматизації та декарбонізації	Внесення поправок до окремих статей
9	Митний кодекс України	(0;0;0)	Не містить пріоритетів імпорту високотехнологічного обладнання та технологічного трансферу	Передбачити пільгові режими для ввезення обладнання Industry 4.0, green-tech і наукового устаткування	Внесення поправок до окремих статей
10	Господарський кодекс України / перехід до нової моделі регулювання господарських відносин	(0;0;0)	Застаріла модель регулювання економіки; перехід до єдиної приватноправової моделі створює нові передумови, але не містить технологічних стимулів	Гармонізувати корпоративне та господарське законодавство з сучасними цілями промислової політики	Внесення змін до законодавства та адаптація суміжних актів

1	2	3	4	5	6
11	Ініціатива «Зроблено в Україні» (Made in Ukraine)	(1;1;0)	Підтримує локалізацію виробництва та внутрішній попит, але не має вираженої технологічної селективності	Розширити напрямками Digital Made in Ukraine / Green Made in Ukraine, ввести критерії технологічної складності та цифрової зрілості	Перегляд умов та оновлення інструментів
12	Концепція реформування та розвитку вугільної промисловості на період до 2020 року	(0;0;0)	Домінує логіка стабілізації, реструктуризації та самоокупності; технологічний перехід не є самостійним пріоритетом	Переформатувати під завдання поствугільної трансформації, технологічної диверсифікації та екологічної реабілітації	Розроблення нової концептуальної рамки
13	Державна цільова програма справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року	(1;0;1)	Орієнтована на соціально-економічну трансформацію територій, диверсифікацію зайнятості та підтримку людського капіталу	Додати інструменти технологічної диверсифікації, індустріальних кластерів, цифрових компетенцій і нових виробництв	Перегляд та узгодження з промисловою й інноваційною політикою
14	Концепція Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року	(1;0;1)	Формує соціально-територіальну рамку справедливої трансформації, але слабо пов'язана з технологічною модернізацією промисловості	Посилити блоки інноваційної зайнятості, переорієнтації виробництва, smart-спеціалізації регіонів	Перегляд концепції та синхронізація з програмними документами
15	Стратегія розвитку суднобудування України	(1;0;0)	Орієнтована на модернізацію виробничих потужностей, НДДКР та збереження галузевого потенціалу, але не містить сучасної цифрової архітектури	Оновити з урахуванням цифрового виробництва, роботизації, інтеграції в глобальні ланцюги вартості	Розроблення нової галузевої стратегії
16	Державна цільова науково-технічна програма розвитку авіаційної промисловості України на 2021–2030 роки	(1;1;0)	Має виражену технологічну орієнтацію, підтримує НДДКР і модернізацію, але недостатньо розкриває цифрову зрілість виробництва та компетентнісну складову	Доповнити показниками цифровізації виробництва, AI/CAE/CAD-компетенцій, екологічної ефективності та трансферу технологій	Перегляд та оновлення програми
17	Стратегія розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року	(1;0;0)	Орієнтована на експорт і конкурентоспроможність, але технологічна модернізація виробництва відображена обмежено	Посилити компонент цифровізації переробки, traceability, ресурсоефективності та інноваційної логістики	Перегляд та оновлення стратегії
18	Енергетична стратегія України до 2050 року	(1;1;0)	Містить декарбонізаційний та безпековий вектор, підтримує енергоефективність і ВДЕ, але недостатньо інтегрована з промисловою локалізацією	Посилити інтеграцію з промисловою політикою, локалізацією енергообладнання, green manufacturing	Оновлення інструментів реалізації
19	Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України до 2030 року / оновлення щодо стратегічних і критичних корисних копалин	(1;0;1)	Формує ресурсну базу стратегічних і критичних копалин, але переважно у видобувній логіці без достатнього акценту на переробку та кластери	Інтегрувати розвиток переробки, battery/value chains, індустріальних кластерів і технологічної локалізації	Перегляд та оновлення програми й секторальних інструментів

Джерело: складено та узагальнено автором.

Представлена матриця забезпечує системне зіставлення нормативно-правових актів за рівнем відповідності принципам Індустрій 4.0 та 5.0 у цільовому, регуляторному та інституційно-координаційному ви-

мірах, що дозволяє виявити структурні дисбаланси та прогалини у нормативному забезпеченні промислової політики.

Проведений аналіз засвідчує, що більшість нормативно-правових актів характеризуються частковою або декларативною інтеграцією принципів Індустрій 4.0 та 5.0. Базові концептуальні документи сформовані в межах попередніх технологічних парадигм і не враховують сучасних викликів цифрової трансформації та декарбонізації економіки. Суміжні галузеві закони формують інституційну інфраструктуру функціонування економіки, однак не містять достатніх стимулів для технологічної модернізації виробництва. Кодифіковані акти економічного законодавства забезпечують стабільність і передбачуваність господарського середовища, проте їх регуляторна логіка зосереджена переважно на фіскальних та адміністративних аспектах економічної діяльності. Водночас програмні інструменти державної політики мають найбільший потенціал для стимулювання технологічної модернізації, однак у них переважає горизонтальна підтримка бізнесу без чітко визначених технологічних критеріїв і показників цифрової зрілості виробництва. У цілому результати оцінювання підтверджують, що сучасна нормативно-правова система промислової політики України характеризується фрагментарністю та недостатньою узгодженістю між стратегічними орієнтирами та інструментами їх реалізації.

Висновки. Проведене дослідження дозволило встановити, що нормативно-правове забезпечення державної промислової політики України сформоване як багаторівнева система, структурна цілісність якої обмежується фрагментарністю, різночасовістю формування та відсутністю єдиної технологічної парадигми розвитку. Застосування тривимірної аналітичної рамки (цільового, регуляторного та інституційно-координаційного вимірів) дало змогу виявити системну невідповідність між стратегічними орієнтирами, інструментами їх реалізації та інституційною архітектурою державної промислової політики. Встановлено, що базові концептуальні документи державної промислової політики лише частково інтегрують принципи цифрової трансформації, сталого розвитку та людиноцентричності, тоді як регуляторні механізми зберігають інерційний характер, а інституційна координація залишається недостатньо розвиненою.

Доведено, що переважна більшість нормативно-правових актів відображає логіку попередніх індустріальних укладів (Індустрія 3.0) та орієнтована на підтримку виробничого потенціалу, інвестиційної активності й інфраструктурного розвитку без належної інтеграції сучасних факторів, зокрема цифровізації, управління даними, розвитку інноваційних екосистем, екологічної трансформації та людського капіталу.

Встановлено, що суміжне галузеве законодавство формує базові інституційні умови функціонування промисловості, однак не забезпечує технологічної селективності та не створює дієвих стимулів для розвитку високотехнологічних виробництв. Кодифіковані акти виконують універсальні фіскально-адміністративні функції та залишаються функціонально відокремленими від стратегічних цілей індустріальної трансформації. Програмний рівень державної політики відіграє визначальну роль у забезпеченні економічної стабілізації та відновлення, особливо в умовах воєнних викликів, однак його інструментарій має переважно горизонтальний характер і не забезпечує структурної та технологічної модернізації промисловості.

Узагальнення результатів дослідження засвідчило наявність структурного розриву між чинним нормативно-правовим забезпеченням та сучасними вимогами індустріального розвитку, що проявляється у недостатній інтеграції цифрових, екологічних і соціальних компонентів у систему державного регулювання. Це обмежує ефективність промислової політики та її спроможність забезпечувати довгострокову технологічну трансформацію економіки.

Обґрунтовано, що ключовим напрямом модернізації нормативно-правового забезпечення є перехід від фрагментарної моделі регулювання до інтегрованого законодавчого каркасу, який забезпечує узгодженість стратегічних цілей, інструментів реалізації та інституційних механізмів у межах єдиної технологічної парадигми. Доведено доцільність формування нової Концепції державної промислової політики та прийняття рамкового закону, спрямованого на системну інтеграцію принципів Індустрій 4.0 та 5.0, включаючи цифровізацію виробництва, розвиток інноваційних екосистем, декарбонізацію та людиноцентричність. Важливим науковим результатом є обґрунтування переходу до екосистемної моделі державної промислової політики, що передбачає інтеграцію взаємодії ключових суб'єктів («держава – бізнес – наука – регіони») та узгодження промислової, інноваційної, освітньої та регіональної політик.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням системи кількісних індикаторів оцінювання відповідності нормативно-правових актів принципам Індустрій 4.0 та 5.0, поглибленням аналізу механізмів інтеграції промислової, інноваційної та регіональної політик, а також теоретико-методичним обґрунтуванням засад формування нового рамкового законодавства у сфері державної промислової політики України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брюховецька Н. Ю., Чорна О. А. Інтелектуалізація як пріоритетний напрям розвитку промислових підприємств в умовах Індустрії 4.0. *Економіка промисловості*. 2019. № 4 (88). С. 28-57. <https://doi.org/10.15407/econindustry2019.04.028>
2. Сердюк О. С. Стимулювання розвитку моделей виробництва Індустрії 4.0. *Економічний вісник Донбасу*. 2025. № 1 (79). С. 148-157. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-148-157](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-148-157)
3. Сердюк О. С. Технології Індустрії 4.0 як фактор розвитку економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. № 4 (78). С. 19-25. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4\(78\)-19-25](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4(78)-19-25)
4. Залознова Ю. С., Чекіна В. Д. Стимулювання розвитку смарт-промисловості у просторовому аспекті: досвід для України. *Економіка промисловості*. 2025. № 1 (109). С. 3-19. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.01.003>
5. Вишневецький О. С. Смарт-промисловість: визначення та теорія стимулювання розвитку на основі локального протекціонізму. *Економіка промисловості*. 2023. № 3 (103). С. 5-27. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.005>

6. Логвіненко Б. І. Аналіз економіко-математичних моделей монетарного стимулювання розвитку смарт-промисловості. *Економіка промисловості*. 2024. № 1 (105). С. 39–54. <https://doi.org/10.15407/econindustry2024.01.039>
7. Турлакова С. С., Шуміло Я. М., Логвіненко Б. І. Особливості моделювання складових системи фінансово-економічного стимулювання впровадження передових технологій смарт-промислового розвитку. *Економіка промисловості*. 2023. № 2 (102). С. 24–46. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.02.024>
8. Підоричева І. Ю., Баш А. С. Відновлення спеціальних економічних зон в Україні: курс на реіндустріалізацію та структурну перебудову економіки у воєнно-повоєнному періоді. *Економіка промисловості*. 2025. № 1 (109). С. 20–37. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.01.020>
9. Жаліло Я. А., Бахур Н. В., Головка А. А. та ін. *Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні України*: аналіт. доп. / за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2023. 78 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.09>
10. Качан В. В. Спеціальні економічні зони: основні переваги та правове регулювання. *Правова держава*. 2024. № 54. С. 34–41. <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.54.304868>
11. Vyshnevskiy O., Bozhyk M. Smart manufacturing as a strategic determinant of Ukraine's industrial policy amid global structural transformations. *Journal of European Economy*. 2025. Vol. 24 (3). P. 308–333. <https://doi.org/10.35774/jee2025.03.308>

Надійшла до редакції 01.04.2026 р.

Прийнята до друку 06.05.2026 р.

Опублікована 29.05.2026 р.

REFERENCES

1. Bryukhovetskaya, N. Yu., & Chorna, O. A. (2019). Intellectualization as a priority direction of industrial enterprise development in the conditions of industry 4.0. *Ekonomika promyslovosti*, 4(88), 28–57. <https://doi.org/10.15407/econindustry2019.04.028>
2. Serdiuk, O. S. (2025). Stimulating the Development of Industry 4.0 Production Models. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 1(79), 148–157. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-148-157](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-148-157)
3. Serdiuk, O. S. (2024). Industry 4.0 Technologies as a Factor in Economic Development. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 4(78), 19–25. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4\(78\)-19-25](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4(78)-19-25)
4. Zaloznova, Yu. S., & Chekina, V. D. (2025). Stimulating the development of smart industry in the spatial aspect: experience for Ukraine. *Ekonomika promyslovosti*, 1(109), 3–19. <https://doi.org/10.15407/econindustry2025.01.003>
5. Vyshnevskiy, O. S. (2023). Smart manufacturing: definition and theory of stimulating development based on local protectionism. *Ekonomika promyslovosti*, 3(103), 5–27. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.005>
6. Lohvynenko, B. I. (2024). Analysis of economic and mathematical models of monetary stimulation for the development of smart industry. *Ekonomika promyslovosti*, 1(105), 39–54. <https://doi.org/10.15407/econindustry2024.01.039>
7. Turlakova, S. S., Shumilo, Ya. M., & Lohvynenko, B. I. (2023). Features of modelling the components of the financial and economic stimulation system of the advanced technologies' introduction of smart industrial development. *Ekonomika promyslovosti*, 2(102), 24–46. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.02.024>
8. Pidorycheva, I. Yu., & Bash, A. S. (2025). Restoration of special economic zones in Ukraine: focus on reindustrialization and structural transformation of the economy in times of war and post-war period. *Ekonomika promyslovosti*, 1(109), 20–37. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.01.020>
9. Zhailo, Ya. A., Bakhur, N. V., Holovka, A. A., et al. (2023). *Territorially oriented mechanisms for stimulating investment in Ukraine's post-war recovery* [Analytical report]. Kyiv: NISS. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.09>
10. Kachan, V. V. (2024). Special economic zones: basic preferences and legal regulation. *Pravova derzhava*, 54, 34–41. <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.54.304868>
11. Vyshnevskiy, O., & Bozhyk, M. (2025). Smart manufacturing as a strategic determinant of Ukraine's industrial policy amid global structural transformations. *Journal of European Economy*, 24(3), 308–333. <https://doi.org/10.35774/jee2025.03.308>

Received: 01.04.2026

Accepted: 06.05.2026

Published: 29.05.2026

Петрова І. П. Оцінка нормативно-правових засад державної промислової політики України у контексті Індустрій 4.0 та 5.0

У статті здійснено комплексну оцінку нормативно-правових засад державної промислової політики України в контексті трансформаційних викликів Індустрій 4.0 та 5.0. Обґрунтовано, що в умовах воєнної та повоєнної економічної трансформації формування сучасної, цілісної та узгодженої нормативно-правової бази набуває визначального значення для забезпечення технологічної модернізації, підвищення стійкості та конкурентоспроможності національної економіки. Встановлено, що чинне нормативне забезпечення сформоване переважно в межах індустріальної парадигми попередніх технологічних укладів і лише частково інтегрує принципи цифровізації, інноваційності, екологічної сталості та людиноцентричності.

Запропоновано тривимірну аналітичну рамку оцінювання нормативно-правових актів за цільовим, регуляторним та інституційно-координаційним вимірами, що дозволяє системно визначити рівень їх відповідності сучасним технологічним і соціально-економічним орієнтирам розвитку. На основі систематизації нормативних актів за функціональними групами (базові програмно-концептуальні акти, суміжне галузеве законодав-

ство, кодекси економічного законодавства та секторальні стратегії, концепції та державні програми) проведено їх комплексний аналіз.

Виявлено фрагментарність нормативно-правового поля, недостатню інтеграцію цифрових, інноваційних і екологічних компонентів, а також обмежену узгодженість між різними рівнями державної політики та інституційними суб'єктами. Доведено необхідність формування цілісного законодавчого каркасу нового покоління, що передбачає інтеграцію принципів цифрової трансформації, сталого розвитку, людиноцентричності та еко-системного підходу, гармонізацію з політиками Європейського Союзу та впровадження сучасних інструментів державного регулювання промислового розвитку.

Ключові слова: державна промислова політика, нормативно-правове забезпечення, Індустрія 4.0, Індустрія 5.0, цифрова трансформація, смарт-промисловість, державне регулювання, сталий розвиток, людиноцентричність, інституційна координація.

Petrova I. Assessment of the regulatory and legal framework of Ukraine's state industrial policy in the context of Industry 4.0 and 5.0

The article provides a comprehensive assessment of the regulatory and legal framework of Ukraine's state industrial policy in the context of the transformational challenges of Industry 4.0 and 5.0. It is substantiated that, under conditions of wartime and post-war economic transformation, the formation of a modern, coherent, and integrated regulatory framework becomes crucial for ensuring technological modernization, as well as enhancing the resilience and competitiveness of the national economy. It is established that the current regulatory framework has been largely shaped within the industrial paradigm of previous technological modes and only partially incorporates the principles of digitalization, innovation, environmental sustainability, and human-centric development.

A three-dimensional analytical framework for evaluating regulatory and legal acts is proposed, encompassing target, regulatory, and institutional-coordination dimensions, which allows for a systematic assessment of their compliance with contemporary technological and socio-economic development priorities. Based on the systematization of regulatory acts by functional groups (basic program and conceptual acts, related sectoral legislation, codes of economic legislation, and sectoral strategies, concepts, and state programs), a comprehensive analysis was conducted.

The study reveals the fragmentation of the regulatory environment, insufficient integration of digital, innovative, and environmental components, as well as limited coordination between different levels of public policy and institutional actors. The necessity of forming a coherent next-generation legislative framework is substantiated, which should ensure the integration of the principles of digital transformation, sustainable development, human-centricity, and an ecosystem-based approach, harmonization with European Union policies, and the implementation of modern instruments of state regulation of industrial development.

Keywords: state industrial policy, regulatory and legal framework, Industry 4.0, Industry 5.0, digital transformation, smart industry, state regulation, sustainable development, human-centricity, institutional coordination.

Формат цитування:

Петрова І. П. Оцінка нормативно-правових засад державної промислової політики України у контексті Індустрії 4.0 та 5.0. *Вісник економічної науки України*. 2026. № 1 (50). С. 3-19. [https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1\(50\).3-19](https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).3-19)

Petrova, I. (2026). Assessment of the regulatory and legal framework of Ukraine's state industrial policy in the context of Industry 4.0 and 5.0. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1(50), 3-19. [https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1\(50\).3-19](https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).3-19)